

EDITORIAL

Jaký dopad má dramatický demografický vývoj České republiky v posledních letech na vývoj vzdělávací soustavy? A jaká doporučení a nové potřeby lze na základě demografických projekcí pro oblast vzdělávací politiky identifikovat a formulovat? Jaké názory zastává a jaká očekávání verbalizuje česká veřejnost ohledně základního školství a jeho aktuálních problémů (testování žáků, časná selekce žáků a sociální spravedlnost)? Do jaké míry je pak stav reálné vzdělávací politiky podmínován a spoluurčován stavem veřejného mínění a názory veřejnosti odráží? A jaký je vliv mezinárodních výzkumů výsledků vzdělávání českých žáků (např. PISA, TMMS) na českou vzdělávací politiku?

Studie a výzkumná sdělení předkládaného interdisciplinárně laděného monoteematického čísla časopisu *Orbis Scholae* – autoři se rekrutují z řad demografů, statistiků, pedagogů či sociologů – se snaží přinášet odpovědi právě na tyto otázky.

Výzkumné sdělení *Dopady demografického vývoje na vzdělávací soustavu v České republice* z pera V. Hulíka a K. Tesárkové na „základě teoretických přístupů a praktických výpočtů dokazuje přímou souvislost mezi demografickým vývojem a vývojem vzdělávací soustavy.“ Tzv. druhá demografická revoluce, jejíž vliv Česká republika s plnou silou pocítila po Sametové revoluci v r. 1989, přinesla řadu dopadů pro oblast školství a vzdělávání (např. radikální změna rodičovské populace a reprodukčního chování, výrazný pokles porodnosti). Bez studia demografického vývoje a populačních trendů proto nelze plně porozumět transformaci českého školství po roce 1989 ani jeho současnému stavu. Věříme, že zveřejnění tohoto textu v našem časopise splní i jakousi „osvětovou funkci“ směrem k pedagogické vědecké komunitě, protože demografické faktory jsou v našich analýzách často podceňovány.

Blok tří výzkumných sdělení vědeckých pracovníků Ústavu výzkumu a rozvoje vzdělávání při Pedagogické fakultě Univerzity Karlovy (E. Walterová, D. Greger, M. Chvál, K. Černý) analyzuje různé aspekty českého veřejného mínění ve vztahu ke školství a vzdělávání. Zároveň se také na konkrétních příkladech aktuálních problémů vzdělávání snaží diskutovat možný vztah mezi veřejným míněním a vzdělávací politikou.

Přehledová studie J. Strakové *Vzdělávací politika a mezinárodní výzkumy výsledků vzdělávání v ČR* seznamuje čtenáře s mezinárodními výzkumy realizovanými v posledních 15 letech, s jejich souhrnnými zjištěními, přičemž vyústěním studie je diskuse dopadů těchto výzkumů a jejich zjištění na vzdělávací politiku v České republice.

Kromě toho předkládané číslo časopisu přináší také esej *Sňatek z rozumu nebo nenávisti? zabývající se komplikovaným vztahem mezi vědou a vzdělávací politikou*. Jde přitom o nově zavedenou rubriku. Dosud časopis svým čtenářům nabízel teoretické, metodologické a přehledové studie, výzkumná sdělení, diskuse, zprávy a recenze. Proto nám na závěr dovolte tuto novou rubriku představit. Eсей musí splňovat přísná kritéria, jako je výborná znalost a práce s akademickou literaturou

či bravurní argumentace. Svým stylem může být volnější oproti studii, výhodou je také literární kvalita. Avšak naprosto zásadní je skutečnost, že esej prochází standardním recenzním řízením stejně jako všechny ostatní texty z tzv. „velkých rubrik“ (tj. studie a výzkumná sdělení), k textu se tedy v prvním kole vyjadřují dva recenzenti.

V neposlední řadě bychom také rádi upozornili na pozoruhodnou analytickou zprávu V. Ježkové, která se zabývá nejen strukturou, ale i vývojem témat Kulatých stolů dlouhodobě pořádaných občanským sdružením SKAV, přičemž se zároveň snaží odpovědět na otázku, do jaké míry Kulaté stoly reflektují aktuální témata vzdělávací politiky a také potřeby lidí ze školské praxe.

Karel Černý, Martin Chvál